

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI

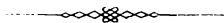
UDGIVNE AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB

~~~~~  
3. RÆKKE. V. BIND.  
~~~~~

REDIGERET AF

VILLADS CHRISTENSEN

I KOMMISSION HOS TILLGES BOGHANDEL
I KØBENHAVN

TRYKT I AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI

1906—08

Nogle Breve fra Aalborg Bispearkiv.

Overlærer Wulff i Aalborg efterlod ved sin Død en Samling Afskrifter af Breve i Aalborg Bispearkiv, ialt 162 Numre, omfattende Tiden 1546—1678. Hovedmassen af dem er kongelige Missiver til Biskoppen, og de omhandler altsaa væsentlig gejstlige Forhold i Aalborg Stift.

Ved Velvilje af Dr. H. Rørdam, i hvis Værge Afskrifterne befandt sig, er Samlingen bleven overladt til dette Tidsskrifts Redaktion til Udgivelse eller Benyttelse.

Om en fuldstændig Udgivelse af Brevene kunde der dog nu ikke godt være Tale, da en stor Del af dem allerede er optagne i de af Rigsarkivet udgivne »Kancelliets Brevbøger«, der foreløbig er ført frem til Aaret 1588, og da alle de følgende Kongebreve indtil 1660 efter Planen for »Kancelliets Brevbøger« kan forventes efterhaanden at ville fremkomme der. Men Samlingen indeholder desuden:

1). Enkelte Kongebreve fra Tiden før 1588, som ikke er bleven optagne i »Kancelliets Brevbøger«.

2). En Del Breve fra Tiden før 1660, som ikke er udgaaede fra Kongen, og som altsaa ikke vil faa Plads i det nævnte Værk.

3). Ca. 60 Breve, mest Kongebreve, fra Tiden efter 1660.

I det følgende meddeles de under 1. og 2. nævnte Breve, altsaa alt hvad Samlingen indeholder før 1660, som

ikke er eller vil blive optaget i »Kancelliets Brevbøger». Brevene meddeles fuldstændigt, dog med Udeladelse af nogle staaende Indgangs- og Udgangsformularer og med noget moderniseret Retskrivning. Originalerne findes nu i Provinsarkivet i Viborg, de her meddelte i to sammenheftede Bind, der omfatter Aarene 1546—1646.

1.

1555, 15. Maj. *Til Otto Brahe, Lensmand paa Aalborghus.*

Christian etc. Vor Gunst tilforn. Vider, at os elskelige Mester Lauritzs, Superintendent udi Vendelboe Srift, haver beret for os, hvorledes at, naar han skal drage over ved vor Købsted Olborg og til Sundbye og ind udi Vendellssyssel, da besværes han hver Gang til Færgeløn med 4 β danske. Da bede vi dig og ville, at du handler med Færgemændene, at de føre hannem over, og giver dennem en Daler derfor om Aaret, paa det at han ikke skal besværes med for stor Færgeløn. Her viid at rette dig efter og lad det ingenlunde. Befalendes dig Gud. Skrevet paa vort Slot Kiøpnehaffen Onsdagen næst efter Søndagen Cantate Aar m. d. l. v. Under vort Signet.

2.

1558, 21. Febr. *Om Haverslev Degnebolig.*

Jeg Niels Schriffuer, Degn i Hausløff, kendes med dette mit aabne Brev, at hæderlig Mand Hr. Hermandt Splitthoff, Herredsprovst i Hanherred, lod fremkalde mig og de andre Degne over alt Herred efter højlærd Mand Mester Jørgens, Superintendent i Vendelboe Stift, Befaling og gjorde Spørgsmaal til os, hvilke der havde Degnebol og hvilke ikke havde; da tilstod jeg og nu med dette mit aabne Brev tilstander, at jeg fattige Mand haver ingen Degnebol at besidde, men jeg haver Degnebols Jord, som falder en Pund Korn i, og

ingen ved af nogen Degnebol at sige, men jeg sidder i et Hus, som ligger til Øcloster og giver aarlig 9 β , med andet Arbejde, hvilken jeg beder højlærd Mand Mester Jørgen ydmygeligen for Guds Skyld at jeg maatte nyde kvit og fri, og dersom jeg kunde fange den gamle Rente, som der tilforn af samme Sogn er gangen, da vilde jeg fattige Mand med min Hustru og Børn sidde og nære (?) mig heden og takke Gud og den fromme Mester Jørgen derfor. Til Vidnesbyrd trykker jeg mit Indsegl neden dette mit aabne Brev. Datum Hausløff Mandagen næst for Matthei apostoli Dag Aar 1558.

Dette forskrevne stadfæster jeg med min egen Haandskrift.

Findes indheftet efter et Kongebrev af 22. Oktbr. 1629 om Degneboliger.

3.

1558, 21. Febr. *Om Degnene i Hassing Herred.*

Kære Mester Jørgenn, er det denne Register paa alle Degnenes Rente, som I skrev mig til om, som ikke haver Degnebole.

Item Symen Nielsen i Skiøum fanger en Pund Byg af den Degnebol i Skiøum om Aar og Skovsvin, Gæsteri, Arbejde og Indfæstning til Ierup.

Item Anders Schriffuer i Wysby, som tjener til Visby og Heltbore, haver ingen Degnebol, mens en Kirkebol er der udi Visby, som Christen Tomesen ibor, og giver en Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup. Item en Kirkebol i Heltbore, som Jens Jensen ibor, og giver en Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup.

Item Mas Degn i Ørumby, som tjener til Ørum Kirke, Lodbiere Kirke og Hvidbiere Kirke, og haver ingen Degnebol, mens i Lodbiere Sogn er en liden Bol, som giver hannem en P. 2 Ørter Byg. og er der 2 Kirkebol i Hvidbiere Sogn, som giver hver en Td. Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup. I Ørum Sogn er der en Bol, som Jens Grauersen

ibor. Sognemænd siger, at det var Degnebol i gamle Dage.

Item Laurris Degn i Øland, som tjener til Staxtrup og Hørning, haver ingen Degnebol. En Kirkebol er der i Staxtrup, som Morthen Maszen ibor, og giver en Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup, og en Kirkebol er der i Hørning, som Meckell Feryknoll ibor, og giver en Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup.

Item Mas Degn i Agger Sogn haver ingen Degnebol, mens en Kirkebol er der, som Anders Perszen ibor, og giver en Td. Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup.

Item Anders Degn i Bestedt, som tjener til Bestedt og Grurup, haver en liden Bol i Bestedt, mens en Kirkebol er der i Grurup, som Gers Søffrensen ibor, og giver en Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup.

Item Christen Strangøyszen i Hassing, som tjener til Hassing og Vijlersle, haver ingen Degnebol, mens et Stykke Jord er der i Vijlersle Mark, som man kan saa en Td. Korn i, det fanger han Skylden af, og er der i Hasing en Kirkebol, som giver en Pund Byg til Vijlersle Kirke og andre smaa Beder til Ierup, som Mas Skreder ibor, og en Gaard er der i Hasing, som Mechell Bonnesen ibor, og giver 3 Pund Byg til Kirken og andre smaa Beder til Ierup. Man siger, at des Bols Jord skal være kommen til den i gamle Dage.

Item Jep Degn i Hørdom haver sin Degnebol fri, som han fik, siden Hr. Peder kom der.

Item Sønderhaa, Hørstedt og Snestedt ligger til Skolen, og det Bol, som de saa kalder, bor en Mand i, hedder Anders Jenszen, og Degnen fanger der intet af.

Item Anders Nielszen, som tjener til Snestedt, haver ingen Degnebol. Degnebols Jord ligger til Snestedt Præstegaard, som man kan bevise med Tingsvinder og levende Mænd.

Kære Mester Jørgen! Er her en klart Register paa alle de Degne i Hasing Herred, som jeg sender Eder med denne Brevviser Chresten Stranngijszen, som han kan selver ydermere berette for Eder, baade om sin egen Sag og de andre deres; thi han var med ad dennem alsammen og skrev deres Sager. Hermed Eder Gud befalendes med Eders kære Hustru og Børn og alt det, I vel vil. Skrevet i Hørdum die lune ante Matthei apostoli Anno etc. 1558. Under mit Signet.

Peder Pederszen,
Præst.

Findes sammen med foregaaende.

4.

1559, 4. Marts, Aarhus. *Missive til Biskoppen.*

Frederik den anden, med Guds Naade udvalgt Koning til Danmark og Norge. Vor synderlig Gunst tilforn. Vider, at vi have ladet beramme, at der skal holdes Bededage over alt Riget, og skikke Eder herhos os elskelige Doctor Peder Palladii¹⁾ Brev, hvoraf I kunde ydermere forfare Lejligheden. Og efterdi at samme Bededage ere berammet at staa nu paa Mandag først kommendes, og vi forfare, at det er forsømmet, at samme Breve ikke betimen nok ere fremkommet, da bede vi Eder og begære, at I ville straks lade bestillet over alt Vendelbo Stift, at forskrevne Bededage maatte blive holdet den Mandag, Tirsdag og Onsdag næst efter Søndag Judica først kommendes. Dertil vi os visseligen forlade.

5.

1560, 29. Marts, Aarhus. *Missive til Biskoppen.*

Frederik den anden etc. Vi bede Eder og begære at I rette Eder efter at give Eder hid til os, saa at I ere

¹⁾ Kongens Brev til Peder Palladius findes i »Kanc. Br.« under 22. Jan. 1559.

her hos os tilstede paa vor Gaard udi Aarhus Søndagen Quasimodogeniti først kommendes. Dermed sker os synderligen til Vilje.

6.

1562, 2. Februar, Kbhvn. *Missive til Biskoppen.*

Frederik den anden etc. Vider, at vi have berammet, at der skal holdes Bededage over alt Riget, eftersom I ydermere have at forfare af os elskelige Mester Hans Albretzens, Superintendens udi Sielands Stift, Skrivelse, som vi Eder herhos tilskikke. Thi bede vi Eder og ville, at I straks med alsomstørste Flid bestiller udi Eders Stift, at samme Bededage maa gange fore sig, eftersom forskrevne Mester Hans Albretzen Eder tilskrevet haver. Dermed sker vor Vilje. Thi tager der ingen Forsømmelse fore.¹⁾

7.

1570, 5. December, Frederiksborg. *Missive til Biskoppen.*

Frederik den anden etc. Vider, at denne Brevvisere, Hr. Madtz Perszen, haver nu en Tid lang ladet sig bruge paa vore Orlogsskibe for en Guds Ords Tjener og nu underdanigst haver været vor Forskrift til Eder begærendes, at han med et Kald der udi Wendelboe Stift maatte blive forsørget. Thi bede vi Eder og begære, at naar der vaccerer og ledig bliver nogen Sogner der udi Stiftet, at I da ere forskrevne Hr. Matz Pederszen behjælpelig, at han for nogen anden dennem maatte bekomme, dog at altingest forhandles efter Ordinansen og intet derimod gøres. Dermed sker vor Vilje.

Om denne Sag findes endnu følgende Supplik fra Hr. Mads Pedersen:

¹⁾ Brevet omtales i »Kanc. Brevbøger« under 2. Januar 1562, hvor Udgiveren rigtig formoder, at »Januar« er en Fejlskrift.

Stormægtigste Herre, højbaarne Fyrste, allernaadigste Herre og Konning, værdes Eders Naades Højmægtighed denne min ydmyge Supplikats og elendige Klagemaal til at høre for vor Herres Jesu Christi Skyld.

Allernaadigste Herre! Giver jeg Eders Naades Højmægtighed underdanigst tilkende, at efter Eders Naades Vilje udi denne forgangne langvarende Fejde da haver ærlig og højlerdt Mand Doctor Poffuill Mattzen, Biskop udi Kiøbenhavn ordineret mig til en Guds Ords Tjener at være paa Eders Naades Skib, saa tjente jeg udi to Aar samme Tid paa Eders Naades Skib; der Eders Naades Skib blev indlagt, og vi finge Forlov, da gav Eders Naade mig af Eders synderlige Gunst og Naade Eders Naades Brev til Mester Jørgenn Morthenszen, Superintendent udi Windelbo Stift udi Jylland, lydendes at han skulde forsørge mig med et ærligt Kald udi sin Stift, da skikkede han mig til en Dannemand, Hr. Christiern Ebbeszen, Sognepræst udi Synderhaa, Snested og Hørsted Sogner, at blive hans Capellan, til saa længe der blev nogle Sogner ledig, der jeg kunde bekomme for mig selv, udi hvilke fornævnte 3 Sogner jeg haver tjent udi 8 samfeldte Aar, og haver fornævnte Hr. Christiern udi middel Tid for 4 Aar siden givet mig sin Datter til Hustru, paa det at jeg skulde bekomme og være fornævnte III Sogner næst, dersom jeg kunde leve efter hans Død, paa det hans fattige efterlevendes Hustru maatte desbedre med sine fattige smaa Børn forses, og haver nu Gud almægtigste henkaldet fornævnte Hr. Christiern af denne elendige Verden. Saa haver Sognemændene straks efter hans Død udvalgt og kaldet mig til deres Sjælesørger og Sognepræst, som jeg haver deres Kaldsbrev paa, og haver jeg og desforuden de Dannemænds Kaldsbrev, de mig for 2 Aar siden med Hr. Christierns Vilje og Samtykke udi hans levendes Liv givet haver.

Allernaadigste Herre og Konning! Givendes Eders Naade tilkjende, at jeg straks efter den Dannemands Død vandrede

til Biskoppen og begærede, at han vilde samtykke mit Kaldsbrev, som Sognemændene mig givet havde; da svarede Biskoppen mig, at Eders Naade haver forskrevet en Mand til hannem ved Navn Her Niils Suendsen, som blev uddrevet af Bisted Sogn af Fru Karine Gyldenstjerne, at han skulde have fornævnte 3 Sogner, som jeg kan bevise med Biskoppens Brev og egen Haandskrift, som jeg med mig haver. Da loved Bispen mig at skulle søge Eders Naade om Eders Naades Brev paany igen om samme Sogner, som jeg udi 8 samfældte Aar haver tjent udi, og lovet mig, at han vilde saa gerne unde mig dennem som Her Niils Suendsen. Saa var Biskoppen nu paa Kære Søndag ¹⁾ i Synderaa Kirke med fornævnte Her Niils Suendsen, da vilde Sognemændene for ingen Del have hannem til deres Sognepræst, men begærede at vilde beholde mig til deres Sognepræst og Sjælesørger efter deres Brevs Lydelse, som de mig tilforn 2 Gange givet haver. Der Biskoppen fornåm, at jeg ikke var kommen af Sted til Eders Naade om Stadfæstning paa samme foreskrevne Sogner, thi jeg saa vid (!) for min Armods Skyld, for jeg ikke formuendes var at vandre saa lang en Rejse bort, uden jeg storligen nøddes dertil, da haver han kommet og vilde indsætte en anden Person, som haver tjent hannem selv, og ikke haver været ordineret uden i 1¹/₂ Aar, imod mine Kaldsbrev og Sognemændenes Vilje og Samtykke.

Allernaadigste Herre og Konning! Saa er min ydmygeste og underdanigste Bøn og Begæring til Eders Naades Højmægtighed, at Eders Naade vilde værdes til for Guds Skyld og for al Retfærdighed og for det høje Kald, som Gud almægtigste haver betroet og kallet Eder til, og undt mig Eders Naades Brev og Stadfæstning paa samme Sogner at jeg maatte nyde og beholde dennem fremfor nogen anden fremmed, der ingen Umage haver haft for dennem, eftersom

1) 5. Søndag i Fasten.

jeg tilforn, der Fejden fik Ende, havde Eders Naades Brev til Biskoppen om et ærligt Kald, og intet haver nydt det ad til denne Dag, og haver desligeste Sognemændenes Kaldsbrev med mig nu paa samme Sogner, paa det at den fattige Enke og Vidue, som er min Hustrus Moder, maatte og nyde det godt ad, som igen sidder sorgefuld med 9 fattige Børn, og ikke saa elendige alle udskydes, og en anden for Gunstes og Venners Skyld skulde indsættes. Dersom Eders Naade (hvilket jeg med Guds Hjælp forseer mig til) vilde for Guds Skyld værdes til og unde mig Eders Naades Brev og Stadfæstning paa forskrevne Sogner at bekomme, da vil jeg gerne forfremme og lære Guds hellige og salige Ord og findes villig at være, hvor Eders Naade vil have mig, og vil holde en Capellan, der kan være mig behjælpelig.

Hermed vil jeg have Eders Naades Stormægtighed, Eders Naades elskelig Dronning og Børn med en langvarendes Sundhed og Regimente den almægtigste Gud befalet.

Eders Naades villige og tro Tjener

Mattz Pederszenn

Guds Ords Tjener udi Eders Naades

Sogner Synderaa, Snested og Hørsted.

Med denne Supplik fulgte en saalydende Erklæring:

Jeg Matz Pederszen, Præst og Capellan i Synderhaa, kendes med dette mit aabne Brev og egen Haandskrift, at Aar 1578 Tirsdagen næst efter Midfaste Søndag, var jeg udi Alborg hos hæderlig og højlærd Mand Mester Jørgenn Mortenszenn, Superintendent i Wendelbo Stift og Guds Ords Tjener der sammesteds, der at lade mig examinere og overhøres udi min Bog efter Guds Ord, kong. Matt.s Ordinas og den Brevs Lydelse, jeg forhvervet af hans Naade til forskrevne Superintendent; da er min Brøst fundenst, baade i Lærdom og Levned, og paa det jeg endnu maa benaades

og blive i mit Embede fremdeles, lover og tilsiger jeg min kære Superintendent, forskrevne Mester Jørgen Mortenszenn, at skulle herefter med al Gudfrygtighed flitteligen studere i den hellige bibelske Skrift og andre bolige Konster, det mest mig mulig er og Gud giver sin Naade til, lige som jeg vil have nogen Kald og Forsyn i nogen Maade i Vendelbo Stift, og ej vil nogen begære for mig selv, med mindre end Dannemænd kan kende, jeg haver saa forbedret mig, at jeg kan tryggeligen betroes til en christen Alnue at forstaa udi Saligheds Sag, som det sig bør, naar jeg kaldes til Examen igen. At saa er i Sandhed, trykker jeg min Signet neden paa dette mit aabne Brev. Datum ut supra.

Matz Perszenn.

Supplikanten udvirkede ved denne Henvendelse et nyt Kongebrev af 19. April 1579 (i Kanc. Brevb.), der paalægger Biskoppen at lade ham faa det ønskede Præstekald. »Dermed sker vor alvorlige Vilje«. Alligevel synes det ikke at have frugtet. I Wibergs Præstehistorie nævnes en anden Mand, Simon Villadsen, som Præst i Sønderhaa 1579—1607.

8.

1570, 28. December, Frederiksborg. *Missive til Biskoppen*

Frederik den anden etc. Vider at vi have ladet udgaa vor aabne Mandat¹⁾ under vor Haand og Segl og derhos nogen Artikle, hvorledes vi ville holdes skal med fremmede og udlændiske Folk, som komme ind udi vore Riger Danmark og Norge og dennem der udi Købstæderne eller paa Landet ville bosætte, og have befalet os elskelige, hæderlig og højlærde Mand Mester Pouel Matzzen, Superintendent udi Sællands Stift, samme Breve og Artikle at forskikke Eder til Hænde. Thi bede vi Eder og ville, at I forskrevne vor aabne Mandat lader opslaa paa Kirkedøren og Raadhus udi Købstæderne udi Eders Stift og siden alvorligen og med al

¹⁾ Mandatet er af 20. September 1569, se Secher: Forordninger og Recesser I, 420.

Flid holder derover, at forskrevne vor Vilje og Befaling i alle Maade over alt Eders Stift fuldgøres, og at derfor ingen Forsømmelse tages, saa fremt I ikke ville stande til Rette. Her vider at rette Eder efter.

9.

Jakob Lykke til Tanderup havde klaget over, at Sognemændene i Bedsted og Grurup havde kaldet en Præst, som han ikke vilde samtykke paa Grund af Præstens tidligere forargelige Levned. De under Kristian IV.s Mindreaarighed tilforordnede Regeringsraader tilskrev under 4. Decbr. 1594 Biskoppen om denne Sag, og Biskoppen svarede 22. Jan. 1595 fra Viborg saaledes:

Vor underdanige Hilsen forsendt med Gud vor Herre. Gunstige Herrer og Venner! Næst vor ydmyg Taksigelse for alt bevist Ære og gode, hvis vi efter vor ringe Vilkaar vil forskylde med al Underdanighed, hvor os muligt er. Som kongl. Majt. vor allernaadigste Herre og I gode Herrers Brev er os til Hænde kommen, at der skulde være kaldet en Præst til Bystedt og Grurup Sogne uden ærlig og velbyrdig Mand Jacob Lycke til Thanderup hans Vidskab, Vilje og Samtykke, og at forskrevne Person tilforn skulle beligget tvende Kvindfolk, af hvilke han skulle ægtet den ene, der han er kommen til samme Kald, og at samme Kvinde tilforn og en Gang skulde være beligget, og som I derhos skriver, at det kommer I gode Herrer møget sælsomt og underligt for, at vi skulle saadan en forargelig Person tilstede og samtykke, om slig Forargelser os havde været bevist, saa kan vi til en venlig Svar paa det underdanigste ikke forholde, at denne fattige Mand, Her Mads Chrestenszøn, er forlovet at gøre Tjeneste udi forskrevne Sogner at forsøge, om han lovlig Kald efter Ordinansen kunde bekomme; saa haver Sognefolkene vel behaget hans Prædiken og Kirketjeneste og efter lang Forhalning med Herredsprovsten givet hannem Elex og Kald, men efterdi velbyrdig Jacob Lycke, som er den bedste Sognemand og udi for-

skrevne Elex først indskrevet, ikke haver været tilstede, da Elexen gik, og ej heller han samme Kaldsbrev haver beseglet, haver forskrevne Her Madtz ingen Konfirmats eller Collats af os bekommet paa samme Sogner, men alting er bleven opstandet til Jacob Lyckes Hjemkomst. Hvad den forargelig Levned belanger, han skulle brugt, haver vi det ikke kunnet vide eller forfare; thi han haver sin lovlige Vidnesbyrd baade af Skolen, som han haver lært sin første Grundvold, og af de højlærde i Kiøbenhavn, desligest Sognepræstens Kundskab, at han haver været ægtet og viet til den første Kvinde, og at hun udi sin Brudevielse haver haft udslagne Haar, Sieppel¹⁾ og andre Prydelse efter Lands Skik, og samme Kvinde haver sin Vindesbyrd om et ærligt Levned. Med den anden Kvinde haver han avlet et Barn, med hvilken han er trolovet; men at hun af nogen anden tilforn skulde været beligget, haver vi ikke kunnet forfare. Hun tjener den gode Mand velbyrdig Offue Lunge til Odden, og af hannem og andre haver en god Vindesbyrd, uden hvis hun sig med forskrevne Her Madtz forset haver, hvilket er sket, førend han kom til det hellige Prædikeembede, der han endnu var i sin Skolegang og studiis, udi hvis Tilfald mange tilforn her udi Riget findes at være benaadet, som endnu er i Præsteembede. Saa er denne Sag i sig selver, saa vidt vi her indtil haver kunnet forfare og i Sandhed udspørge. Vi haver tilbødet Stævning og Dom, om denne Irring kunde blevet afskaffet; men ingen haver den villet annamme. Nu haver vi efter I gode Herrers Brev og Befaling forbødet forskrevne Her Madtz at gøre nogen ydermere Tjeneste udi forskrevne Kirker, til saa længe han sig lovlige kan erklære og undskyldte og fuldkommelig Elex bekomme efter Ordinansen; hvis om ikke kan ske, bede vi underdanigst, I gode Herrer vil denne fattige Mands Vilkaar anse, at han maa

1) Sippel = Brudekrans.

blive forset paa en anden Sted, efterdi han haver gode Gaver paa Prædikestolen, som I selver skal forfare, om I vil værdes hannem at høre: og vil hermed have I gode Herrer Gud den allermægtigste til Liv og Sjæl nu og evindeligen befalet.

Hr. Mads Christensen fik ikke Kaldet, men under 10. Maj 1595 tilskrev Regeringsraaderne Biskoppen, at han skulde forhjælpe ham til et andet Kald i Stiftet og skaffe ham nogen Løn for den Tid, han har gjort Tjeneste i Jakob Lykkes Sognekirke.

10.

Bønskrift fra Hr. Hans Lauritsen Hwid, fordem Sognepræst til Elling og Tolne. Udateret.

Stormægtigste højbaarne Fyrste, allernaadigste Herre Prins og udvalgt Koning, samt I ædle, strenge og velbyrdige Herrer, højbemeldte min naadigste Herres tilforordnede Regerings Raad!

Jeg fattige Mand er paa det højeste forarsaget at give Eders Majtt. og I ædle strenge Herrer herved underdanigen og ydmygeligen til Kende, at jeg for nogen Tid siden haver været kaldet af Gud og Øvrigheden at være uværdig Sognepræst til Elling og Tolle Kirker udi Vendsyssel liggendes. Saa haver Gud Almægtig dismidlertid hjemsøgt mig med en stor Sygdom, saa jeg haver for samme min Skrøbelighed saa vel som og for møgen Armod og Genvordighed, mig udi forskrevne Sygdom er tilslagen, maattet oplade forskrevne tvende Sogner til en anden, og efter at den gode Gud haver nu hjulpen mig til min Førlighed igen, da haver hæderlig og højlærd Mand Mester Jacob Jensen Hollm, Superintendens i Vendelbo Stigt, lovet at ville forhjælpe mig til en Kirketjeneste igen, hvilket sig ogsaa for mig fattige Mand efter langsommelig Tid forhales, og nødes derfor til at klage saadanne min Fattigdom og Elendighed for Gud og Eders Majtt. samt I gode Herrer udi den Forhaabning, at Eders

Majtt. og I ædle, strenge og velbyrdige Herrer for Guds Skyld vilde anse saadan min Elendighed og Vilkaar, og er derhos paa det allerunderdanigste og ydmygeligste begærendes, at mig naadigst maatte meddeles Eders Majtts. Skrivelse og Befaling til forbemeldte Mester Jacob Jensen, Superintendent udi Vendelbo Stigt, at han efter Lejligheden uden videre Forhaling maatte forhjælpe mig nogen Steds, saa at jeg igen maatte komme til at tjene Gud og den kristne Menighed, paa det jeg med Gud og Æren kunde overkomme et ærligt Brød at hjælpe mig og mine fattige smaa moderløse Børn med. Den samme gode Gud vil Eders kongl. Majtt. og I ædle, strenge og velbyrdige Herrer saadant igen rigeligen belønne. Forventendes mig paa det allerunderdanigste et naadigst og gunstige Gensvar og Befordring.

Eders kongl. Majtt. samt I ædle, strenge og velbyrdige Herrer underdanige og ydmyge Tjener Hanns Lawridzsen Hwid, fordem Sognepræst til Elling og Tolle Kirker.

Herefter udgik Kongebrev den 31. Maj 1595 til Biskoppen, se Rørdam: Danske Kirkelove II, 543.

II.

21. Marts 1614 udgik Kongebrev til Biskoppen om at dømme i Svend Ornings Skilsmisssag. Hertil slutter sig følgende Brev fra Svend Orning til Biskoppen:

Min ganske venligen Hilsen nu og altid forsendt med vor Herre. Kære Mester Christen, synderlig gode Ven! Næst min ganske venligen Taksigelse for alt godt, som I mig altid gjort og bevist haver, hvilket igen at forskyldte jeg altid vil findes ganske godvilligen udi alle de Maader, jeg ved Eder til Vilje, Ære, Tjeneste og Gode kan være. Kære Mester Christen! Eftersom jeg var hos Eder den Tirsdag for Paske om min Sag, som Eder vel vitterlig er, og I lovet at ville raadføre Eder med Mandrup Pasbiereg derom, desligeste som I lovet at ville paa mine Vegne handle med den

Canzeley Bud, at jeg kunde bekomme den Dom igen, som i samme Sag gangen og udgiven er til Desaw i Fyrstendom Annholtt, saa er til Eder min ganske venligen Bøn og Begæring, at I som min tilforladendes gode Ven vilde være mig derudi behjælpelig, at jeg dermed, det allerførste muligt var, maatte komme til en god og rolig Ende, og er derpaa Eders gode Svar og Raad forventendes; og dersom Eder det synes for godt at være, da vil min Sognepræst baade skriftlig og mundtlig staa og gaa med mig, saa vidt han bør at gøre. Kære Mester Christen! Hører nu herudi, som jeg tror Eder til. Hvis jeg nogen Tid i mine Dage kan tjene Eder igen, skal I finde mig saa villig dertil som nogen Ven, I haver, og vil hermed haver Eder Gud allermægtigste befalendes med alt hvis Eder kært er. Datum Gieremsgaard den 28. Aprilij Anno 1614.

Suend Orningh med egen Haand.

12.

1623, 1. Oktbr. Brev til Biskoppen fra Niels Krag og Erik Juul om at sende dem en Liste paa alle Adelens Drengbørn under 19 Aar i Vendelbo Stift.

Vores venlig Hilsen Eder nu og altid forsendt med Gud allermægtigste! Kære Dne. Magister, besynderlig gode Ven! Vi betakker Eder venligen og gerne for alt godt bevist, dette igen at forskyldte vi altid findes ganske godvilligen. Kære Dne. Magister, besynderlig gode Ven! Giver vi Eder ganske venligen at vide, at vi haver bekommet Kong. Majtt. vores allernaadigste Herres Befaling med forderligste Lejlighed at lade paa en rigtige Fortegnelse registere og antegne alle Adelens Drengbørn her udi Nørjydland, som er under 19 Aar gammel, baade ved deres Navn og Alder, og efterdi det formedelst anden vigtige Forhindringer og Forfald, sær udi vores Kald, sær kong. Majt. Befalninger og udi andre Maader, vilde falde os besværligt og fast umuligt sligt saa snart at

udlede, med mindre vi dertil kunde betænke nogen anden Middel, synderlig efterdi en Part de Godtfolk os aldeles ere ubekendt og ikke helder enten her eller andensteds, hvor vi dennem kunde antræffe, lader sig finde, med mindre vi skulde rejse det ganske Land igennem, da ere vi ganske venligen bønfoldendes til Eder, at I som vores tilfortroede Ven os til synderlige Vilje og Tjeneste vilde vel gjort og tilskrevet Eders Herredsprovster udi Eders Stigt, at de hos deres Præster enhver udi sit Herred, som de paa en Sted kunde beskede for dennem, vilde udkundskabbe os [hvor] mange Drengbørn under forskrevne Alder, enhver Alderspersoner, udi deres Sogn boendes, haver, ved Navn og Aar, og at de Eder siden samme Fortegnelse ville tilskikke, saa den os siden kunde blive behændiget, det første muligt kunde være. Derudi gør I os en synderlig Tjeneste og Velbefald, paa det vi efter højbemeldte hans Majtts. naadigste Befaling des snarere samme Register paa alle forskrevne Drengbørn tilhove kunde overskikke. Vi ville det igen enhver for sin Person udi alle mulige Maader forskyldte og bekende. Vil og hermed have Eder samt alt, hvis Eder kært er, Gud allermægtigste befalet. Ex Wiborig den 1. Octobris Anno 1623.

Niels Kragh.

Erich Juell
egen Hand.

13.

1636—37. Jørgen Urnes Brev til Biskoppen om Løgstørs Grunde tilligemed Gejstlighedens Svar derpaa.

1. Min ganske venlig Hilsen nu og altid forsendt med vor Herre! Kære Mester Christen Hanszen, sønderlige gode Ven! Jeg betakker Eder paa det venligste og gerne for beviste Ære og gode, det jeg altid gerne igen vil forskyldte.

Demæst giver jeg Eder venligen at vide, at hans kongl. Majt. min allernaadigste erres Befaling er mig til Hænde kommen anlangende, at eftersom hans kongl. Majt. kommer

udi Forfaring, at den Grund ved Løgstøer er menige Land-
sens Indbyggere, som oven Løgstøer grænser, samt den sø-
farende, som den Egn søger sin Næring og Traficke, til
mærkelig Skade og Afbræk. Thi beder og naadigst befaler
hans ko. Ma. mig, at jeg menige Stænder paa Limfjord
boendes oven Løgstøer Grunde, baade Adel, Gejstligheden,
Borgere og Bønder, sammen lader kalde og samtlige og sær-
deles deres Betænkende forhøre, hvorledes de formener, for-
skrevne Grunde bekvemmelig og bedst kan afskaffes, og en
Sejldyb der igennem bekomme, saa et Skib paa 80, 100
eller mere Læster derigennem ulosset kunde løbe, saa og
hvad enhver dertil vil kontribuere, om det til Veje kan bringes.
Hvorfore er til Eder min venlige Begæring, at I baade selv
samt og ville vel gøre og tilskrive Præsterne og Gejstligheden
udi Eders Stigt, som paastøder oven forskrevne Løgstøer
Grunde, at møde enten selver eller deres Fuldmægtige med
Fuldmagt udi Wieborig den 23. Januarii førstkommendes
anden Dagen paa Wieborig Domhus ved 9 Slet, at man da
med hver andre herom kan forhandle, og ko. Ma. naadigste
Befaling underdanigst kan vorde efterkommet, hvilket jeg
venligen ville lade Eder forstendige. Og befaler hermed Gud
den allermægtigste. Med mange gode Nætter, som jeg Eder
altid ønsker. Ex Westeruig Closter d. 4. Decembris Ao. 1636.

Jørgen Wrnne

E. hand.

2. Eftersom vi efter kong. Majtt. alles vores naadigste
Herres og Konnings naadigste Befaling af ærlig og velbyrdig
Mand Hr. Jørgen Urne til Alszløff, Danmarks Riges Marsk
og Raad, Befalingsmand paa Westerviig, ere tilkaldet at møde
her i Wiborg den 24. Januarij 1637, vores Betænkende at
foregive, hvorledes den Grunde ved Løgstør bekvemmeligst
kunde afhjælpes og en fri Sejlads udi Limfjord kunde an-
rettes, og at tilkendegive, hvad enhver dertil vilde kontribuere,

om det kunde tilvejebringes, saa er vi da til benævnte Tid underdanigste mødt og os med hverandre saaledes forenet, gerne dertil af vores Formue at ville kontribuere med de andre Stænder, om 1) en kvalificerte Person kan findes, som sig samme Værk forstandeligen ville paatage, og han 2) nøjagtiglig assecu[re]rer Stænderne, at det dermed skal have Bestand, og at 3) den søfarende Mand, som saaledes til os indkommer, ikke ved nogen Købsteds Frihed formenes at sælge med de gejstlige, som bor paa forskrevne Limfjord, begærendes at denne vores underdanigste Erklæring i det bedste maatte optages. Datum Wiborg den 25. Januarij Ao. 1637.

Menige Gejstlighed i Riber, Alborg og Wiborg Stifter liggende paa Limfjord.

14.

1638, 10. Juni. *Om Hals Degnebolig.*

Kære Mester Christen Hanszen og kære ærværdige Hr. Biskop! Gud give Eder en god Dag med timelig og evig Lyksaligheds Velfærd til Sjæl og Liv, og han Eder ved langvarendes Livs Velmagt opholde og fra alt andet bevare! Næst vores venlig Taksigelse og pligtskyldige bevagen Tjeneste af Formuen altid vil findes villigen.

Dernæst, kære Hr. Biskop, er vores underskrevne, ganske flittige og ydmygeligen Bøn og Begæring til Eder som vores kære Biskop og Fordere, eftersom I tilforne haver været besværet og med stor Umag haver befordret vores fattige Sogne- degn med hans K. Majts. naadigste aabne Brev, at nærværende vores Degn Seffren Nielsen er af højbemeldte hans k. Majt. efter Eders gode Anfordring naadigst bevilget at skulle have af Kronens ods og af Kongens Lensmand, som da var eller efterkommendes vorder, udvises og for-

skaffes et Degnebol, for hvilke Eders gode Anfordring vi paa det venligste og ydmygeligste haver Eder at betakke, saa giver vi Eder venligen at vide, at det endnu ikke er af den gode Øvrighed eller deres Fuldmægtige efterkommet, dog den gunstige Øvrighed nok vel at have svaret, naar som helst de derom er bleven anmodet og befalet, deres Fuldmægtig sligt at forrette og efterkomme, og dog ikke er sket, men forskrevne Degn endnu at sidde og leje Hus til sig, sin Kone og smaa Børn, hvorover han for ringe Husværelses Skyld ikke kan holde Skole, som han gerne vilde, og fattig Folkes Børn af dis Aarsags Skyld en Part forsømmes, som gerne vilde holde sine Børn til Guds frygt og Skolegang, saa er endnu som tilforn vores ydmyg Bøn og Begæring til Eder, at I for Guds Skyld og denne vores ringe Skrivelse endnu fremdeles ville meddele nærværende vores Sognedegn Eders Forskrivelse til vores gunstige Øvrighed velb. Hr. Hans Lindenou, at den gode Mand for Guds Skyld efterkommer K. Maj. Brev, at vi maatte bekomme et Degnebol til hannem, efterdi Sognet er saa ringe, at det ikke kan hjælpe hannem, som de gerne vilde. Vi have hannem aldeles intet at beskylde uden det, som ærligt og godt er, at han jo udi sin Kald og Bestilling er flittige og vindskibelige baade med sin Sang udi Kirken med Skikkelighed, saa vel Morgen og Aften med Fredsens Klokke at ringe, saa vel som om hellige Dagen om Eftermiddagen med Ungdommen udi Kirken med deres Læsen og Informering udi deres Katekismus og Børnelærdom, dennem forlæse og øve skikkeligen og vel, saa vi takker hannem godt for sin tro og flittige Tjeneste i alle Maader. Slig Eders gode Befordelse skal Gud den allermægtigste Eder rigeligen igen belønne, som lønner alle gode Gerninger, og vi for vores ringe Personer det igen ville re-kompensere, vide og erkende, og vil hermed have vores kære Hr. Biskop med alt kært havende under den aller-

højestes Beskærmelse befalet. Actum Hals den 10. Juni
Anno 1638.

Eders V. Th. A. F. M. altid¹⁾)

Jens Madsen, Knud Juell Jenson
Sognepræst til Hals Kirke. egen Hand.

Kordt Pettersen Anders Offuesen
min egen Handt. E. Hand.

Findes sammen med Nr. 2 og 3.
